

Робота спеціальних шкіл з батьками як запорука гармонійного розвитку особистості з порушеннями слуху

Соціальне, сімейне та шкільне виховання дітей з порушеннями слуху тісно взаємопов'язані, особливо в початковій та основній школі. Виховання учня в сім'ї – це виховуючий вплив на нього батьків та найближчого оточення.

Як соціальний інститут, виховання має важливе значення для формування особистості дитини з порушеннями слуху. Проблемі значущості сімейного виховання приділяли увагу багато видатних сурдопедагогів, зокрема, П. Єнько, Б. Корсунська, Л. Лебедева, Е. Леонград, Н. Назарова, Н. Рау, Ф. А. Рау, Ф. Ф. Рау та інші. Дослідники зазначали своєрідність та специфічні особливості виховання дитини з порушеннями слуху в сім'ї. За твердженням психологів (С. Ковальов, М. Лісіна, Н. Соловійов та інші), для розвитку особистості першочергове значення має постійне спілкування з матір'ю, мовленнєва та емоційна взаємодія, спілкування з люблячими членами сім'ї. Але таке спілкування через порушення слуху та мовлення дитини не може проходити без ранньої допомоги спеціалістів.

Сім'я є важливим фактором виховання та соціалізації дітей з порушеннями слуху, оскільки організує життя та розвиток дитини від народження. Соціалізація дитини в сім'ї здійснюється неусвідомленим сприйманням норм та цінностей, які існують в сім'ї, та досвіду внутрішньосімейних відносин. Саморозвиток дитини відбувається в тих умовах, які обумовлені культурним рівнем сім'ї, соціальним, економічним положенням, психологічною обстановкою та, головне, підготовленістю батьків до виховання дитини з порушеннями слуху.

Роль сім'ї в соціалізації дітей з порушеннями слуху знижується через складності внутрішньосімейних відносин, невідповідність батьків до сімейного життя, до виховання дитини з порушеннями слуху.

Особливі складності мають деякі чуючі батьки дітей з порушеннями слуху, оскільки між такою дитиною та чуючими батьками не встановлюється безпосередній людський зв'язок, тому що не розвивається повноцінне спілкування, вплив близьких на дитину є обмеженим через порушення слуху. Налагодити такий взаємозв'язок своїми силами з першого року життя дитини батьки не вміють без спеціальної допомоги. В сім'ї спостерігається розгубленість, відчай, батьки не бачать перспективи розвитку та виховання дитини. Деякі просто опускають руки, залишаючи собі опікування, лише підтримання життєвих функцій дитини.

В даній ситуації сім'ї потрібна спеціальна допомога, щоб активно включитися у виховання та соціалізацію дитини, зрозуміти психологічні закономірності розвитку дитини з порушеннями слуху, розкрити батькам особливості виховання та навчити будувати в сім'ї взаємовідносини зі своєю дитиною. Сім'я потребує постійної педагогічної підтримки. Чим раніше буде

надана допомога в підборі спеціального навчального закладу, тим результативніше буде формуватися особистість дитини. В спеціальній школі порадником та наставником сім'ї стає сурдопедагог.

Іноді педагогам не доводиться сподіватися на допомогу батьків у вихованні учня, оскільки глухі або слабочуючі батьки часто самі лише спираються на школу, мають труднощі в поясненні дітям будь-яких життєвих ситуацій, не завжди можуть допомогти у виконанні домашнього завдання та інше, часто не розуміють змін, котрі відбуваються в економічній та соціальній обстановці, тому повністю покладаються на школу. Таких батьків доводиться залучати до виховання дітей, допомагати їм орієнтуватися в їх навчанні, пояснювати зміст навчальних програм. Окрім того, батькам надаються різноманітні рекомендації: постійне використання слухового апарата в умовах сім'ї; створення умов для організації мовленнєвого спілкування учнів із чуючими; корекційна робота в умовах сім'ї; включення учнів у практичну життєву діяльність; організація та участь всіх членів сім'ї в творчій предметній діяльності тощо.

Велика роль сім'ї в розвитку навчально-пізнавальної та мовленнєвої діяльності учня, його розумових здібностей, пам'яті, мислення, чіткої вимови. Батьки можуть формувати необхідні психологічні передумови, інтерес до навчання, розвивати навчальні, комунікативні вміння. Активізація пізнавальної діяльності дитини в домашніх умовах пов'язана з роботою з формування словесного мовлення при використанні залишкового слуху за допомогою індивідуального апарата та з розвитком мовленнєвого спілкування в різноманітних ситуаціях. Пізнання навколишньої дійсності пов'язане з розвитком, ускладненням побутових, комунікативних, трудових вмінь. В різних видах спільної діяльності, в спілкуванні батьки розвивають інтерес дитини до знань, до читання, до навчальної діяльності. Спільне проведення дозвілля в сім'ї, сімейні свята, відвідання музеїв, спектаклів, виставок розширюють кругозір нечуючих, розвивають фантазію, творчість, формують культуру соціальної поведінки та активізують пізнавальну діяльність.

Література:

1. Богданова Т.Г., Мазурова Н.В. Влияние внутрисемейных отношений на развитие личности глухих младших школьников. *Дефектология*. 1998. № 5.
2. Назарова Н.М. Работа сурдопедагога з родителями глухих учащихся. *Совершенствование процесса обучения и воспитания глухих и слабослышающих учащихся*: Сб. науч. тр. Москва, 1984.
3. Хотеева Э.Н. Взаимодействие школы и семьи в воспитании и обучении детей с нарушениями слуха. Белгород, 2000.